

Stortingets Familie- og kulturkomité
familie-kultur@stortinget.no

Oslo, 1. februar 2018

Komitehøring, 5. februar 2018

Kunstnernettverket samler 20 landsomfattende organisasjoner som representerer skapende og utøvende kunstnere i Norge. Samlet har disse forbundene om lag 29 000 medlemmer. Nettverket arbeider med kunstnerpolitikk, med særlig vekt på kunstneres inntektsforhold, sosiale rettigheter, stipend, vederlag og opphavsrett.

FORSLAG TIL NY ÅNDSVERKLOV (PROP. 104 L)

Norge trenger en åndsverklov som er ryddig og oppdatert, og departementet har utvilsomt lagt ned et stort arbeid før proposisjonen kunne oversendes Stortinget. Blant norske kunstnere har imidlertid deler av lovforslaget møtt stor motstand. I komitehøringen 9.mai 2017 fremførte Kunstnernettverket negative merknader til:

§ 71 – om presumsjon for overdragelse av rettigheter i arbeids- og oppdragsforhold

§ 43 – om fri bruk av åndsverk i undervisning

Det vises til det notatet vi overleverte komiteen under den åpne høringen den gang. I etterkant av høringen fremkom det i korrespondanse mellom komiteen og ministeren at § 71 kunne trekkes ut av lovforslaget. Kunstnernettverket oppfordrer sterkt den nye komiteen til å følge det samme sporet.

Når det gjelder § 43 står Kunstnernettverket sammen med blant andre Kopinor og Norwaco om et felles, skriftlig innspill til komiteen. Vi viser derfor til det.

Det er dessuten viktig for oss at det gis bestemmelser som i praksis gir kunstneren forhandlingsstyrke og mulighet til inntjening utover primærutnyttelsen. Dette vil gi incitament til ny, norsk åndsverkproduksjon. Det er også viktig for oss at de som er rettighetshavere i henhold til åndsverklovens bestemmelser blir skikkelig navngitt.

Vi vil komme med noen øvrige merknader, i samme rekkefølge som i lovforslaget:

§ 5 – om rett til navngivelse.

Henvisningen til god skikk i § 5, første ledd, er ikke tilstrekkelig for å ivareta en god praksis. Regelen bør utformes slik at kreditering skal være tydelig og normalt forståelig for allmennheten. Kunstnernettverket ønsker:

§ 5 første ledd endres som følger:

Ved fremstilling av eksemplar av åndsverk og når verket gjøres tilgjengelig for allmennheten, har opphaveren krav på å bli navngitt slik som god skikk tilsier ~~såfremt navngivelse er praktisk~~

mulig. Krediteringen skal være tydelig og normalt forståelig for allmennheten.

med følgende merknad fra komiteens side:

På flere områder er det usikkert om referansen til «god skikk» gir noen god veiledning. Hovedregelen bør derfor være at utøver bak framføringen og opphaveren til verket skal krediteres når verket gjengis.

§ 67 – om «spesialitetsprinsippet»

Vi mener spesialitetsprinsippet bør vedtas som en tolkningsregel og en bevisbyrderregel, slik departementet opprinnelig foreslo (§ 5-1, 2. ledd i høringsutkastet). Den som hevder å ha fått overdratt omfattende rettigheter fra en kunstner, må ha bevisbyrden for hva som er overdratt. Dette vil sikre at kunstneren har rettigheter og inntekter i behold der avtalene er uklare eller fraværende.

Kunstnernetverket ønsker:

§ 67 annet ledd:

Vedoverdragelseavopphavsrettskaloppghaveren ikke anses for å ha overdratt en mer omfattende rett enn det avtalen klart gir uttrykk for.

erstattes med følgende tekst:

Erververen har bevisbyrden for at rett til å råde over åndsverk er overdratt. Ved tvil om tolkningen av et avtalevilkår om overdragelse av opphavsrett, skal vilkåret tolkes til fordel for opphaveren. Har opphaveren overdratt en begrenset rett til å råde over verket, har erververen ikke fått overført en mer omfattende rett.

§ 69 – om rett til rimelig vederlag

En ufravikelig rett til rimelig vederlag for skapende og utøvende kunstnere står svært sentralt i formålet med å styrke opphaverne. Loven må gi et reelt vern mot såkalte totaloverdragelses-klausuler (også kjent som frikjøpsavtaler eller «total buy out», hvor rettigheter overdras mot et lavt engangsvederlag).

Det må fremgå eksplisitt av § 69 første ledd at kravet på rimelig vederlag kan rettes mot enhver som kommersielt utnytter rettighetene. Dette er nødvendig for å hindre omgåelse av vederlagskravet når rettigheter erverves av mellommenn. Kunstnernes rettigheter ved ny utnyttelse kan effektivt ivaretas av kollektive forvaltningsorganisasjoner i henhold til lovens bestemmelser om avtalelisens.

Bestemmelsen i § 69 annet ledd er betydelig svekket i forhold til høringsutkastet ved at det eksplisitt er forholdene på avtaletidspunktet som skal være avgjørende (unntak for utleie av film og lydopptak). Avtale om vederlag gjøres da på et tidspunkt hvor det er vanskelig å forutse den økonomiske verdien

av fremtidig utnyttelse. Vi mener at etterfølgende forhold må kunne tillegges vekt, og at det er i tråd med bestemmelsens formål.

Slik forslaget foreligger gir det erververen en utilbørlig fordel og forskyver forhandlingsbalansen i favør av produsent/kringkaster/distributør.

Kunstnernetverket ønsker:

i § 69 første ledd strykes ordene «fra erververen»:

Når en opphaver utenfor forbrukerforhold helt eller delvis overdrar rett til å råde over et åndsverk, har opphaveren krav på rimelig vederlag ~~fra erververen.~~

i § 69 annet ledd strykes siste punktum:

Ved vurderingen av hva som utgjør et rimelig vederlag, skal det blant annet legges vekt på hvilke rettigheter som overdras, hva som er vanlig på området og de konkrete forhold som gjør seg gjeldende, herunder partenes forhandlingsstyrke og formålet med den avtalte bruk. Om overdragelsen gjelder bruk i ervervsvirksomhet, skal det også legges vekt på den sannsynlige verdi av overdragelsen. ~~Vurderingen skal baseres på forholdene på avtaletidspunktet.~~

§ 69 tredje ledd utgår i sin helhet:

~~Om overdragelsen gjelder rett til å gjøre et verk tilgjengelig for allmennheten ved utleie av film eller lydopptak, kan det i tillegg til momentene i andre ledd også legges vekt på utviklingen etter avtaletidspunktet.~~

På vegne av Kunstnernetverket,
vennlig hilsen

Jan Terje Helmlí
Leder av Kunstnernetverkets opphavsrettsutvalg